

OLUR REDİFLİ KASİDESİNDEN HAREKETLE FUZÛLÎ'NİN ANLAM VE SANAT DÜNYASI*

Sezer ÜÇGÜL¹

Öz

Fuzûlî, divan edebiyatının adından çokça söz ettirmiş önemli şairlerindedir. 16. yüzyılda yaşamış olan Fuzûlî, Türk edebiyatına büyük katkılar sağlamış, İslam kültür ve edebiyatının üç büyük dili olan Arapça, Farsça ve Türkçede manzum ve mensur eserler telif etmiştir. Şiirlerinde aşk ve sevgi temaları ön plana çıkmaktadır. Aşk acısı ve onun verdiği haz şiirlerinin başlıca konusu olmuştur. Eserleri arasında en ön sırada olan Türkçe Divanı'dır. Fuzûlî; Türkçe, Farsça ve Arapça dillerine hâkim olan ve bu dillerde eserler veren, hatta bu dillerin edebiyatlarına dahi hâkim, Türkçe, Farsça ve Arapça divanlara sahip, âlim bir şairdir. Eserlerinde aşk unsuru onun için önemli bir kavramdır, şair bu aşk duygusunda keder, elem, gözyaşı, ayrılık, bela, kavuşma gibi temaları işler. Türkçe Divanı'nda da bu aşkı görmek mümkündür. Eserde çeşitli nazım biçimlerinden oluşan şiirlere yer vermiş, bu şiirlerden “olur” redifli kasidede de kendine has duygularla Hz. Ali sevgisini işlemiştir. Bu çalışmada Hz. Ali sevgisini işleyen şairin Türkçe Divanı'nda yer alan Hz. Ali övgüsünü dile getirmek için yazdığı kasidenin incelenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Divan Şiiri, Fuzûlî, “Olur” Redifli Kaside.

Fuzûlî's World of Meaning and Art Based on His Kasidah with the Rhyme of Olur

Abstract

Fuzûlî is one of the important poets of divan literature who has made a name for himself. Fuzûlî, who lived in the 16th century, made great literary contributions to Turkish literature. He wrote works in verse and prose in Arabic, Persian and Turkish, the three major languages of Islamic culture and literature. The themes of love and affection come to the fore in his poems. The pain of love and the pleasure it gives have been the main subject of his poems. Among these works, Divan is important. Fuzûlî is a scholarly poet who is fluent in Turkish, Persian and Arabic languages, produces works in these languages, and even masters the literature of these languages, and has divans in Turkish, Persian and Arabic. The element of love is an important concept for him in his works, and the poet deals with themes such as grief, sorrow, tears, separation, trouble, and reunion in this feeling of love. It is possible to see this love in the Turkish Divan, he included poems consisting of various verse forms in the work, and in the rhymed ode from these poems, Hz. Ali committed his love. Hz. Hz. The commentary of the ode written by Ali for eulogy is mentioned in this study.

Keywords: Divan Poem, Fuzûlî, Kasidah with the Rhyme of “Olur”.

*Geliş Tarihi: 19 Aralık 2024, Kabul Tarihi: 25 Aralık 2024

Üçgül, S. (2024). “Olur Redifli Kasidesinden Hareketle Fuzûlî'nin Anlam ve Sanat Dünyası”. *Âlemnümâ İnsan ve Toplum*, 1 (1), 71-85.

¹ KSÜ, Kahramanmaraş / Türkiye, sezer_ucgul1989@hotmail.com, ORCID: 0009-0004-0543-3056.

GİRİŞ

Fuzûlî, Türk edebiyatının önemli şairlerinden biridir. Fuzûlî, yaşadığı dönemde ve vefatından sonra eserleri üzerinde birçok inceleme yapılmış, hayatı, kişiliği ve eserleri hakkında çok sayıda kitap yazılmış bir şairdir. Fuzûlî'nin doğum tarihi tam olarak bilinmemektedir bu yüzden birçok tahmin yürütülmektedir, örneğin: Hamid Araslı 1498 (Araslı, 1958, s. 5), Süleyman Nazif 1494 veya öncesi (Nazif, 1343, s. 21), Ebüzziya Tefvik 1504 (Tefvik, 1329, s. 25-26), Fuad Köprülü, 1504 senesinden on ya da on beş sene evvel (Köprülü, 1947, s. 687), Abdülkadir Karahan da 1510 ya da 1514 olabileceğini belirtmiştir (Karahan, 1995, s. 72). Genel kabul olarak ise Hasibe Mazıoğlu'nun incelemesi sonucu 1480 tarihinde doğduğu kabul edilmektedir (Mazıoğlu, 2009, s. 429).

Fuzûlî'nin, doğum yeri kesin olarak bilinmemekle beraber, bazı araştırmacılar onun Necef, Bağdat, Hille, Kerbelâ, Kerkük illerinde yaşadığını belirtirler; ancak bu görüşler kesin kaynak gösterilerek söylenmiş değildir, şair Türkçe Divan'da beyan ettiğine göre Irak-ı Arab bölgesinde dünyaya gelmiştir. Şairin gerçek adı Mehmed b. Süleyman olup "Fuzûlî" onun mahlasıdır, Farsça Divanı'nda ise mahlas sürecini anlatmıştır (Tarlan, 1950, s. 6-7).

Fuzûlî'nin, soyu Türk boylarından olan Oğuzların "Bayat" boyuna dayanır (Link 1), Sâdikî ondan bahsederken "Mevlânâ Fuzûlî Bayatdur" der (Kuşoğlu, 2012, s. 245).

Fuzûlî, hendese, hadis, hikmet, tefsir ile ilgili bilgilere sahip; Türkçe, Farsça ve Arapça dillerine hâkim ve bu dillerde eserler vermiş bir şairdir. Türk şiirinde lirizm onunla doruk noktasına ulaşmıştır, çünkü şairde bulunan aşk duygusunun ıstırapı onu bu alana yöneltmiştir. Şairin Türkçe kullanmadaki ustalığı ve dile olan hâkimiyeti bunda büyük paya sahiptir. Fuzûlî, Türkçe, Farsça ve Arapça olmak üzere on beşten fazla eser vermiştir bunlara *Fuzûlî Dîvânî*, *Leylâ vü Mecnûn*, *Beng ü Bâde*, *Sohbetü'l-Esmâr*, *Hadikatü's-Süedâ*, *Mektuplar*, *Farsça Dîvân*, *Risâle-i Muamma*, *Sıhhat u Maraz*, *Arapça Dîvân* eserleri örnek verilebilir. Türkçe eserleri manzum ve mensur olarak ikiye ayrılmıştır.

Fuzûlî'nin Türkçe Dîvânı'nda 42 kaside, 302 gazel, 1 müztezad, 12 musammat (3 murabba, 3 muhammes, 2 tahmis, 2 müseddes, 2 terci-bend), 42 kıt'a ve 72 rübai bulunmaktadır. Cem Dilçin, bu son üç baskıdaki gazel, musammat, kıt'a ve rübaileri kendisinin Fuzûlî'nin şiirlerinde saptadığı belirgin özellikler açısından değerlendirerek bazı notlar düşmüştür (Dilçin 2001).

Metin şerhi kavramı çok kapsamlı anlamlandırma potansiyeline sahip olması nedeniyle değişik disiplinlerce farklı şekillerde tanımlanmıştır. Şerh kelimesi Arapça kökenli olması ve İslami gelenekle ilgili olması bakımından anlamlandırma ve şerh uygulama usulleri de özellikle ve öncelikle İslami ilimler çerçevesinde ve Arapça sarf, nahiv ve belagat kuralları gözetilerek belirlenmiştir. Şerhin anlamı; yarmak, açıklamak, izah etmek olup terim anlamı ise keşfetmek ve beyan etmek, anlaşılması güç bir metni tefsîr ve keşf etmek, bir durumu açıklığa kavuşturmak, kapalı ve gizli şeyleri ortaya çıkarmaktır (Gültekin 2020, s. 137).

"Olur" redifli kasidenin aruz vezni "fâ'îlatun/fâ'îlatun/ fâ'îlatun/fâ'îlatun", kafiyesi "-ân", redifi ise "olur" dur. Kasidenin şerhi yapılırken sırasıyla çeviri yazısı verilecek, beyitlerde geçen bazı kelimelerin anlamları, beyit ile ilgili anlam açıklaması yapılacak ve yapılan sanatlara değinilecektir. "Kaside Der Medh-i Hazret-i Şâh-i Velâyet" başlıklı kaside şerhini hazırlarken, Dr. Abdülhakim Kılınç'ın 2021 yılı basımlı "Fuzûlî Dîvânı" sayfa 223-224-225'te bulunan olur redifli kasidenin çeviri yazısından faydalanılmıştır.

Kaside şerhini hazırlarken, kelime anlamlarının araştırması yapılmış ve bununla beraber beyitlerin açıklamaları ortaya çıkarılmıştır. Daha sonra beyit tahlilleri yapılmış ve edebi sanatlar da açıklamaları ile verilmiştir.

A. Kasidenin Şerhi

1. Gönce bağı dehr bî-dâdıyla evvel kan olur
Soñra yüz lûtf ile gönli açılır handân olur

dehr: 1. dünyâ (âlem, cihân). 2. zaman

bî-dâd: 1. zulüm, işkence. 2. zâlim

lutf: 1. hoşluk, güzellik. 2. iyi muâmele; iyilik

handân: 1. Gülen, gülücü, güler; sevinçli

Goncanın bağı önce zamanenin acımasızlığıyla kan olur, sonra yüz ikramla gönli açılır ve açılmış gül olur.

Gonca kan ile ilişkilendirilir, zamanın acımasızlığı dertli insana gam ve keder yükler. Fakat bu durum zamanla iyilik haline dönüşür ve goncanın yüzü güler, gül halini alır.

Gönce bağı ile kişileştirme, kapalı istiare, sanatları; gönce - kan - handan ve dehr-bî-dâd- kan sözleri arasında tenasüp sanatı; yüz lûtf denilerek hem fazlaca lûtf hem de yüz anlamı kastedilerek kinaye sanatı; bî-dâd- lûtf; kan- handan ve evvel- sonra sözleri arasında tezat sanatı yapılmıştır.

2. Katre-yi bârân ki bir müddet şadef habsin çeker

Yoğ iken kadri tapar kıymet dür-i gâltân olur

katre-yi bârân: yağmur damlası

sadef: sedef, inci kabuğu

habs: tutma, zapt etme

dür-i gâltân: iri ve tek olan inci

Yağmur damlası ki bir süre sedef içerisinde kapalı kalır. Önce kıymetsizken iri ve değerli bir inci olarak kıymet kazanır.

Hayatta bazı şeylerin ilk başta kıymeti bilinmez ve değersizdir. Fakat zamanla sabrın sonucu olunlaşır. Kıymetli bir inciye döner.

Bekler isen din gayretin virmegil nefse muradın

Yunus Nebi salavatın ışıla degürse gerek

(Yunus Emre)

Katre-yi bârân ile kişileştirme vardır. Hapisteki bir insana benzetilmiştir. Katre-yi bârân, sadef, dür-i gâltân kelimeleri ile tenasüp yapılmıştır.

3. Dâne toprağ içre şiddet çekdügiyçün néce gün

Baş çeküp hırmenlenür ârâyiş-i büstân olur

dâne: tohum

hırmen: harman

büstân: gül ve çiçek kokularının çok olduğu yer, baş çekmek

Tohum toprağın altında günlerce sıkıntı çeker ve buna sabır gösterir. Bu sabrının sonucunda filizlenir ve gül bahçesini süsler.

Tohum birçok zahmetler gördükten sonra filiz verir. Fidan olur ve çiçek açar. Bahçeyi süsler. Tıpkı insan da tohumda olduğu gibi bir takım çileler çekerek kâmil insan olma yolunda ilerler.

Tohumun gül bahçesinin süsünün olması, toprak altında çile çekmesinden dolayıdır denilerek hüsn-i tal'îl sanatı; dâne sözüyle kapalı istiare, kişileştirme sanatı vardır.

4. Kâhrdan ikrâh edenler lûtf olmaz müstaḥak

Müsta'idd-i derd olanlar kâbil-i dermân olur

kahr: çok kederlenme, çok üzüntü duyma

ikrâh: 1. birine zorla iş yaptırma. 2. iğrenme, tikslenme

müstahak: hak etmiş, hak kazanmış, lâıyk

müsta‘idd: 1. istıdadlı, kabiliyetli, bir şeye kabiliyeti olan. 2. akıllı, anlayışlı

kābil: 1. kabül eden, kabul edici. 2. olan, olabilir

Hayatlarında sıkıntı çekmek istemeyenler, herhangi bir lütfâ layık olamazlar. Dert edinme kabiliyeti olanlar ise derman bulur.

Hayatı boyunca kahr çekmekten kaçınan insanlar herhangi bir lütuf elde edemez. Bunu aksine derde katlananlar, sabır edenler her zaman dermân ile mükâfatlandırılır.

Dert-dermân arasında tezat sanatı yapılmıştır.

5. Miñnete şabr eyleyen râhat tpar çün Yûsuf’a

Saltanat tahtınıñ evvel pāyesi zindân olur

mihnet: 1. zahmet, eziyet. 2. gam, keder, sıkıntı, dert. 3. belâ, musıbet

pāye: rütbe, mertebe, derece

Eziyetlere sabır gösterenler rahata kavuşur. Saltanat tahtına ulaşmak isteyen Hz. Yûsuf gibi zindandan kurtulur. Hz. Yûsuf’a saltanat tahtının ilk mertebesi zindan olduğu gibi sıkıntılara sabredenler de rahata kavuşur.

Sıkıntılı anlarımızda o sıkıntıya katlandığımız zaman büyük bir mükâfat bizi bekler. Tıpkı Hz. Yûsuf’un zindanda sabır etmesi sonucu sultan olduğu gibi insanlar da sıkıntıya sabır gösterirse bu neticeye ulaşır. Yûsuf, o iki arkadaştan kurtulacağına inandığı kişiyeye: “Efendi-nin yanında benden söz et” dedi. Fakat şeytan ona, efendisinin yanında Yûsuf’tan söz etmeyi unutturdu. Bu yüzden Yûsuf birkaç yıl daha hapiste kaldı.

Hz. Yûsuf zikredilerek telmih sanatı; taht-zindân ve mihnet-râhat kelimeleri arasında tezat sanatı yapılmıştır.

6. Ger rızâ olsa kazāya müşkil olmaz hıç hâl

Ārife şabr ile her müşkil ki var āsân olur

ger: eğer kelimesinin kısaltılmışıdır

müşkil: 1. güç, zor, çetin. 2. engel, güçlük, zorluk, çetinlik

āsân: kolay

Eğer bir insan kadere rıza gösterirse sıkıntı yaşamaz. Arif olan sabır göstererek her zorluğun üstesinden kolaylıkla gelir.

Kadere iman, insan için, en büyük huzur kaynağıdır, Kaderin her şeyi güzeldir, kadere iman eden birisi, kederden ve üzüntüden emin olur.

İnsanlar kaderinde olanı yaşarlar, Allah her kulu için bir kader çizmiştir, insanlar kadere rıza göstermelidir, irfan sahibi olan kişiler sabır ile sıkıntılı işlerinin üstesinden kolaylıkla gelirler.

Müşkil-āsân arasında tezat sanatı vardır.

7. Fi’ldir aşl-i rızā-yi Hâk nê kim aşl ü neseb

Hâk-i fermân-ber beşer aşî melek şeytân olur

fi’l: iş, kâr, amel; zamanla ilgili olup mânâya yol açan kelime, eylem

aşl: 1. asıl, kök, dip, kütük, temel, esas, kaide, kural; hakikat; soy, nesep; bir şeyin belli başlı kısmı; başlangıç; baş; yer; sıhhat. 2. hakiki, esaslı, hâlis, sâfi. 3. esâsen, zâten, başlıca, en ziyâde, alelusul; hakîkaten

rızâ’: 1. hoşnutluk, memnunluk. 2. râzı olma, pekiy deme. 3. istek, kendi isteği

neseb: soy, atalar, dedeler silsilesi

beşer: insan

aşî: çok isyancı

Allah'ın rızasına ulaşmanın yolu ameldir ki ferman buyuran Allah'ın buyruğuna uymayan kişi şeytan olur.

Kişi Hakk'ın rızasına aslı ve nesebiyle değil ameliyle ulaşır. Nitekim emir alan topraktan yaratılan beşer asi, melek ise şeytan olmuştur. Allaha itaat etmeyen ve aslı toprak olan insanoglu asi olur. Aslı melek olan ise Allah'ın emrine itaat etmediğinde şeytan olur. Asî melek şeytan olur ifadesiyle Hz. Âdem'e şeytanın secde etmemesi olayına telmih vardır.

8. Sâ-yir-i maḥlûktan bir kimse olsa pāk-dil

Ehl-i Beytiñ fırkasından şayılur Selmân olur

sâ-yir: bakan, seyreden

maḥlûk: halk olunmuş, yaratılmış

pāk-dil: temiz kalpli

ehl-i beyt: ev halkı, âile; Hz. Peygamber'in yakın akrabası

Bir kimse diğer insanlara göre temiz gönüllü olursa ehl-i beyt fırkasından sayılır. Selmân olur, temiz kalplilik önemlidir, temiz kalpli olan kişi her açıdan kendini diğer insanlara karşı iyi hissettirir.

Selmân-ı Fârisi peygamberimizle bir nesebî bağı olmadığı halde, ehl-i beyte dâhil edilmiş ve Hz. Peygamberin ev halkı genişlemiştir. Önceleri Mecusi olan sonradan Hristiyanlığı benimseyen Selmân-ı Fârisi, Hz. Peygamberi tanıyınca Müslüman olmuştur.

Ehl-i beyt ve Selmân benimdir, benim ehl-i beytimdendir hadisine burada telmih sanatı yapılmıştır.

9. H'âh seyyid h'âh âmî kām bulmaz bî-edeb

Fi'li müstaḥsen olan müstevcib-i iḥsân olur

âmî: avâma mahsus, avâmca

h'âh: isteyen, ister mânâsında kelimelelere takılır

seyyid: bey, efendi; ileri gelen, baş, başkan; Hz. Muhammed'in torunu Hz. Hasan'ın soyundan olan kimse

bî-edeb: edepsiz, terbiyesiz

kām: 1. ağzın üstü, tavanı, damak (anat). 2. meram, arzu, emel, istek. 3. lezzet, zevk

müstaḥsen: herkesçe güzel kabul edilen, beğenilen, makbûl

müstevcib: 1. lâ-yık. 2. icabeden, gereken

Kişi edepsiz olduktan sonra, ister soylu ister sıradan insan olsun mesut olamaz. Fakat davranışı güzel olan lütfâ erişmiş olur.

İnsanlar edebi kadar sevilir, ne kadar varlıklı, soylu olsak da kişiliğimiz bozuk ise bu faydasız olur. Şair kişilik sahibi olan kişilerin edepli olduğundan, zenginliğin, makamın faydasızlığından bahsetmiştir.

İḥsân-bî-edeb, seyyid-âmî sözcükleri arasında tezat sanatı; h'âh- h'âh ile de tekrar sanatı yapılmıştır.

10. Yüz meşakkat çekse kām-i dil tıpar encâm-ı kâr

Her kimüñ âlemde mevlâsı Şeh-i Merdân olur

kām-i: Kahreden, ezen, buyruğu adına alan kimse

meşakkat: zahmet, sıkıntı, güçlük, zorluk

encâm-ı kâr: işin sonu

âlem: dünyâ, cihan

Şeh-i Merdân: mertlerin şahı, bir kimseyi koruyan, onun terbiyesinden, iş ve davranışlarından sorumlu olan kimse, velî

Yüz zorluk çekse de gönül arzusu işin sonunu bekler; işin sonunu bekleyen her kim olursa kâinatta mevlâsı, mertlerin şahı olur.

Fuzûlî, Hz. Ali hakkında bu beyitte övgüler düzer. Onun mertlerin şahı olduğunu belirtir. Onda derin bir Hz. Ali sevgisi vardır. Gönlünün arzusu zorluğu görse de onun yanında mertlerin şahı vardır.

Şeh-i Merdân sözleriyle mecâz-ı mürsel sanatı; kâr-kâm sözcüklerinde mütekârip cinas.

11. Tâbi'-i fermân eder hükmine cümle âlemi

Murtażâ hükmine her kim tâbi'-i fermân olur

murtażâ: beğenilmiş, seçilmiş, Hz. Ali için kullanılan şan

tâbi'-i fermân: emrine uyan

Kim onun (Murtażâ) hükmine ve emrine uysa, tüm âlemi emrine boyun eğdirir.

Hz. Ali'nin gölgesinde giden kişiler için kurtuluş vardır, onun emrinde olanlar dünyada zorluk çekmezler.

Hz. Ali Murtażâ lakabı ile bilinir ve bu beyitte Hz. Ali'ye telmih yapılmıştır.

12. Tîre olmaz râst-rev ger çekse bend-i âhenin

Râst-rev tîr-i hadengüñ zîveri peykân olur

tîr: ok

râst-rev: doğru giden, doğru yürüyen

ger: eğer kelimesinin kısaltılmışıdır

bend-i âhen: demir bağ, kelepçe

hadeng: 1. kayın ağacı. 2. kayın ağacından yapılmış ok

zîver: 1. süs, bezek. 2. erkek adı

peykân: 1. temren, başak, okun ucundaki sivri demir

Hedefe doğru giden oka eğer zincir çekilmek istense; hedefe giden okun ucundaki demir, onun süsü olur.

Ok divan şiirinde sevgilinin kirpiğini temsil eder. Sevgilinin oku aşığa ulaşmaya çalışırken araya engeller girebilir.

13. Ol şehenşeh kim eger bir mûra kılsa iltifât

Mûr hüküm eyler Süleymân üstine sultân olur

şehenşeh: en büyük pâdişah, şah, pâdişahlar pâdişahı, şahlar şâhı

mûr: 1. karınca. 2. yoksulluk, fukaralık sembolü. 3. pas hastalığı

O, pâdişahlar pâdişahı bir karıncaya iltifat etse; karınca Süleyman üzerine hükmederek sultan olur.

Hz. Süleyman "pâdişahların pâdişahı" olarak bilinir bu beyitte de Hz. Ali'nin bir karıncaya dahi güzel demesi onu Hz. Süleyman gibi güçlü kılacağı dile getirilmiştir.

Mûr ve Hz. Süleyman kelimeleri ile Hz. Süleyman'a telmih yapılmıştır.

14. Ol imâm-ı dîn ü dünyâ kim anuñ düşmenligi

Müşriküñ dînine vü dünyâsına noqşân olur

müşrik: Allah'a şerik, ortak koşan

dîn ü dünyâ: dünyâ işleri

O, din ve dünyanın imamı ki (Hz. Ali) ona düşmanlık eden müşrikin dini ve dünyası eksik olur.

Hz. Peygamber (s.a.a) Ali'yi (a.s) imamet ve hilâfet makamına atamakla birlikte, ondan sonraki halifelerin sayısını da belirtmiştir. Hz. Ali'nin dünya hayatında izinden gitmeyen ve ona karşı gelen kişilerin, Allah'a ortak koşmuş gibi olacağını ve bu nedenle de kişinin dünyasına ve dinine zarar geleceğini söylemiştir.

15. Taş olur aslan eger kahr ile kılsa bir nazar

Hükm kılsa düşmeni kaçına daş aslan olur

kahr: 1. zorlama, zorla bir iş gördürme. 2. üstün gelerek mahvetme, helâk etme, batırma, ezme. 3. çok kederlenme, çok üzüntü duyma.

nazar: 1. bakma, göz atma. 2. düşünme. 3. göz değme. 4. iltifat. 5. itibar. 6. yan bakış. 7. güzel, dilber

O bir aslana mahvedici bir nazarla baksa taş olur. Düşmanı öldürmeye karar verse taş aslan olur.

Hz. Ali Allah'ın aslanı olarak bilinir. Onun bir bakışı ile aslan taş kesilir. Onun tam aksine düşmanlarıyla baş etmeye karar verdiğinde taşlar aslan kesilir.

Taş olur aslan-daş aslan olur sözüyle akis sanatı; aslan sözüyle teşbih sanatı yapılmıştır.

16. Zerreî mihr-i ruhuñdan tapşa pertev âs-mân

Âs-mân üzre tamâm encüm meh-i tâbân olur

zerreî: pek ufak parça, molekül

mihr: güneş

pertev: 1. ışık, parlaklık, yalım.

âs-mân: gök, semâ

encüm: yıldızlar

meh-i tâbân: yüzü ay gibi parlayan, ay gibi parlak yüzlü

Gökyüzündeki ışık saçan, küçük yıldız, yüzüne baksa; gökyüzündeki yıldızlar, senin yanağının güneşinden zerre kadar parlaklık bulsa/alsa, gökyüzündeki bütün yıldızlar parlak ay gibi olur.

Hz. Ali'nin yolundan giden kişilerin, ışık gibi parlak olacağı ve çevresini aydınlatacağından bahsedilmiştir.

Yıldızlar ay gibi parlak oluyor. Hz. Alinin yüzünü parlaklık yönüyle güneşe teşbih yapılmıştır, yıldızlar ay gibi parlak oluyor. Hz. Alinin yüzünü güneşe teşbih etmiş parlaklığı yönüyle, nasıl ki ay ve yıldızlar ışığını güneşten alıyorsa güneşte ışığını Hz. Ali'den alır.

17. Feyz-i luţfiylen eger insâna kılsa terbiyet

Qadr ile insân melek-nisbet azîmü'ş-şân olur

feyz-i lutf: güzel ihsan

terbiyet: 1. besleyip büyütme, beslenip büyütülme. 2. eğitim. 3. görgü. 4. alıştırma

kadr: 1. değer, itibar. 2. onur, şeref, haysiyet; meziyet. 3. rütbe, derece

azîmü'ş-şân: şânı, ünü, sanı büyük olan

Onun (Hz. Ali), terbiyesinden nasiplenen insan kıymet kazanarak meleğe nisbeten şanı daha yüce olur.

Hz. Ali'nin terbiyesini alan kişiler, iyi ahlak sahibi kimseler olur, onun kişiliği ve dürüstlüğü insan için bulunmaz bir nimettir, insan bu terbiye ile melekten daha yüksek mertebeye yükselir.

18. V'er melek hem tapşa ayn-i iltifâından nazar

Akl-i kâmil kesb edüp elbette bir insân olur

akl-i kâmil: olgunluk yaşında olan, ilim, fazilet ve hüner sahibi

nazar: 1. bakma, göz atma. 2. düşünme. 3. göz değme. 4. iltifat. 5. itibar. 6. yan bakış. 7. güzel, dilber

kesb: çalışıp kazanma

Eğer melek onun iltifatlı bakışından nasiplense kâmil bir akıl kazanıp insan olur.

Hız. Ali'nin iltifatına layık olan kişi muradına erer ve aklı başına gelir bunun sonucunda güzel bir mertebeye erişir.

19. Luṭf u ḳahrından ṭapar muḳbil atâ müdbir cezâ

Ḳaṭ u faşl-ı ḥaşr için ol lâḫza kim dîvân olur

lutf: 1. hoşluk, güzellik. 2. iyi muâmele; iyilik

hasr: 1. sınırlı ve dar bir yer içine alma. 2. yalnız bir şeye mahsus kılma, bir şey için ayırma ve sarfetme

müdbir: idbâra uğrama, tâlihsiz, düşkün

lahza: zamânın göz açıp kapayıncaya kadar geçen en kısa parçası, an

dîvân: mahkeme.

mukbil: 1. ikballi, kutlu, mutlu

atâ: 1. cömertçe verme, ihsan, bağış. 2. bağışlama, af

Onun iyiliğinden ve mahvından bahtiyar insan ödül, talihsiz insan ceza elde eder. O an dar bir meydana divan kurulur.

Hız. Ali'nin lutfuna mahzar olan kişi ḥaşir meydanında iyilerin ödüllendirilmesinin aksine ḳahrına muhatap olan kişi de cezalandırılır. Lutf-ḳahr sözü ile tezat sanatı yapılmıştır

20. Kevşer ü cennet anuñ ḥükmindedür ol vech ile

Munca neslinden hemîn Âdem aña mihmân olur

vech: 1. yüz, surat, çehre. 2. üst, satıh, düz, yüz

mihmân: misâfir, konuk

Bu beyitte Hız. Âdem'in cennette misafir olmasını Hız. Ali'nin kendisinin soyundan gelmesine bağlıyor. Yani şairin ifadesine göre Âdem AS. Hız. Ali hürmetine cennette bulunmuştur.

Hız. Âdem'in cennette misafir olmasını Hız. Ali'nin kendisinin soyundan gelmesine bağlıyor. Yani şairin ifadesine göre Hız. Âdem Hız. Ali hürmetine cennette bulunmuştur.

Cennetteki kevser havuzuna telmih yapılmıştır.

21. Nûḥ şandukına keştî tek aparmışdur penâh

İhtiyât eyler ki nâ-geh bir daḫı tûfân olur

aparmak: alıp götürmek, gitmek

ihtiyât: 1. ilerisini düşünerek, görerek davranma. 2. sakınma, tedbirli, tedârikli bulunma. 3. yedek

penâh: sığınma, sığınacak yer

nâ-geh: 1. vakitsiz. 2. ansızın, birdenbire

tûfân: Nûḥ peygamber zamânında dünyâyı kaplayacak şekilde yağın çok şiddetli yağmur

keştî: gemi

Nûḥ peygamber yeniden ani bir sel ihtimaline karşı önlem olarak sandığına gemi gibi sığınacak yer yapmıştır.

Nûḥ peygamber zamanında bir tufan olmuş ve tüm dünyayı sel almıştı. Nûḥ peygamber döneminde insanlar Allah'a inanmamış ve isyan etmişlerdi. Allah bu insanları cezalandırmak isteyince Nûḥ peygambere bir gemi yapmasını emretti. Daha sonra Nûḥ peygamber, gemisine tüm canlılardan her tür dişi-erkek birer çift aldı. Ailesi ve iman eden birkaç kişi ile gemisiyle hareket etmiş ve böylece diğer inanmayanlar helak olmuştur. Hız. Ali de bir daha aynı durumun olmaması için Nûḥ'un gemisini korur.

Nûḥ tufanı sözü ile telmih sanatı; keştî-penâh sözleri ile de teşbîh-i mufassal sanatı yapılmıştır.

22. Gerçi İsmâ'îl'e kurbân gökden inmiş kâdr için

Hâk bilür kâdr için İsmâ'îl aña kurbân olur

kâdr: 1. değer, itibâr. 2. onur, şeref, haysiyet; meziyet. 3. rütbe, derece

kurbân: 1. Allah'ın rızâsını kazanmağa vesile olan şey. 2. eti, fukarâyâ parasız olarak dağıtılmak niyetiyle farz, vâcib veyâ sünnet olarak kesilen hayvan. 3. bir gaye uğrunda fedâ olma

Allah İsmail'in kendi rızasını kazanmak için kurban olduğunu biliyor. Bu yüzden Allah da İsmail'e kıymet verdiği için gökten kurban indirdi.

Hz. İbrâhim, oğlu İsmâil'i Allah yolunda kurbân etmek istemişti, fakat Hak bu duruma razı olmadı ve İsmâil'i babasına bağışladı. Burada İsmâil'in teslimiyeti, babası İbrahim'in samimiyeti ölçülmüştür.

İsmâil kâdr için-kâdr için İsmâil sözleri ile aks sanatı; Hz. İbrahim'in, Hz. İsmâil'i kurbân etmek istemesi sözü ile de telmih sanatı yapılmıştır.

23. Mu'cizi bir gülşen-i pâkîzedür kim istese

Andelîb ol gülşene Dâvûd-ı hoş-elhân olur

gülşen: gül bahçesi, gülistan, gülzar

pâkîze: 1. temiz, lekesiz. 2. hâlis, saf

elhân: nağmeler, ezgiler, melodiler

andelîb: bülbül

mu'ciz: kısa, özlü, veciz

Onun (Hz. Ali),veciz sözü temiz gül bahçesidir ki bülbül onun gül bahçesinde hoş sesli Dâvûd olur.

Hz. Dâvûd, güzel sesi ile bilinir. Edebiyatımızda güzel sesi ile beyitlerde yer alır. Bu beyitte de bülbül sesi itibariyle Dâvûd (as.) sesine telmihte bulunulmuştur. Bülbül, Hz. Dâvûd gibi güzel ötüşüyle gülleri açtırmış ve gül bahçesi meydana gelmiştir

Mu'cizi gülşen-i pâkîze sözü ile teşbîh-i belîğ sanatı; andelib Dâvûd-ı hoş-elhana benzetilmiştir. Hz. Dâvûd'un güzel sesi ile de telmih sanatı yapılmıştır

24. Her kim ihlâş ile hâk-i merkadinden zerreî

Alsa anuñla tebâbet eylese Lokmân olur

ihlâs: 1. riyâsız ve yapmacıksız inanış, çok samîmî bağlılık, katışıksız tam doğruluk. 2. saf ve temiz sevgi, gönülden gelen dostluk

tebâbet: tıp ilmi

merkad: mezar, kâbir

hâk: toprak

Kim temiz duygu ile onun (Hz. Ali), mezar toprağından bir parça alsa onunla hekimlik eylese Lokmân olur.

Hz. Ali, yaşarken ilmi ile tanınmış ve vefat ettiğinde de bu değeri unutulmamıştır. Mezarı kutsal mekân olarak anılır. Onun mezar toprağından bir zerre toprak alınsa alan kişi hem şifa bulur hem de Lokmân hekim gibi şifa dağıtır. Kutsal kişilerin topraklarından alınacak bir parça toprağın faydasına vurgu yapılmıştır.

Lokmân hekim sözüyle telmih sanatı yapılmıştır.

25. Dostı ger maşiyet kılsa olur gufrân-pezîr

Düşmeni biñ tã'at êtse mûcib-i işyân olur

maşiyet: 1. günah. 2. âsîlik, itâatsizlik

tã'at: 1. Allah'ın emirlerine uyma, emredilene yapma. 2. ibâdet, takvâ

gufrân-pezîr: affa uğrayan

mûcib: 1. îcâbeden, lâzimgelen, gereken, gerektiren. 2. sebep, vesîle

Hız. Ali'ye, düşmanlık besleyen bir kişi, hayatı boyunca ibadet etse dahi kurtuluşa eremez. Buna karşın ona biat eden günahkâr dahi olsa bağışlanacaktır.

Hız. Ali'ye uymayan, onun yolunda gitmeyen kimseler, isyankâr olan kişiler, sürekli ibadet etseler de ahiret hayatında kurtuluş yönünü bulamazlar. Fakat ona uyan, onun yolunda olan kişiler, günahkâr olsa da kurtuluşa ereceklerdir

r-s harfleriyle aliterasyon sanatı; maşiyet-gufrân-pezîr ve dost-düşmen sözleriyle tezat sanatı yapılmıştır

26. Sâye-yi luğf u kerem ger şalsa hâk-i tîreye

Cirm-i hâk-i tîre reşk-i ravza-yı Rıdvân olur

sâye: 1. gölge. 2. koruma, sâhip çıkma. 3. yardım

hâk-i: toprak

luğf: 1. hoşluk, güzellik. 2. iyi muâmele; iyilik

tîre: bulanık; kara; karanlık

ravza-yı Rıdvân: cennet

reşk: 1. kıskanma, haset. 2. kıskançlığa sebep olacak nitelikte olan, kıskanılan kimse veya şey

Onun (Hız. Ali), cömertliğinin gölgesinin düştüğü kara toprak, cennete dönüşür. Cennet onu kıskanır.

Toprak siyahtır, ondan “yeşil otlar, ağaçlar, çiçekler” çıkar. Fakat buna rağmen o siyahtır. Siyah rengi dolayısıyla “amber, misk, sürme” ile benzerlik içerisindedir. Sevgili siyahı kendini yüceltmek için kullanırken, âşık ise kendini küçük görmek için kullanır. İnsanın varoluşu nasıl topraklarsa ölümü de yine toprak iledir. Öldüğümüzde ruhumuz uçacak, bedenimiz ise yine toprak olacaktır. Hız. Ali cömertliği ile bilinir. Onun lutfunun gölgesinin düşeceği toprak cennet bahçesi gibi olur.

Toprak-cennet bahçesi sözleriyle teşbih sanatı; Rıdvân, ravza tenasüp sanatı yapılmıştır.

27. Akıl kim gavvâş-ı deryâ-yı kemâl-i ilmdür

Cevher-i zâtın taşavvur eylese hayrân olur

gavvâş: dalgıç

cevher: 1. maya, öz. 2. elmas, değerli taş. 3. Horasan'da ve Şam'da yapılan kılıçların demirlerinde görülen siyah ve beyaz dalgalı benekler, çizgiler

kemâl: 1. olgunluk, yetkinlik, tamlık, eksiksizlik. 2. en yüksek değer, mükemmellik; değer, baha

deryâ: deniz

Akıl, ilmin mükemmellik denizinin dalgıcıdır. Onun zatının cevherini tasavvur eylese hayranlık duyar.

Fuzûlî, bu beyitin de akla çok önem vermiştir. İlmi derinlerde hakikat mücevherini saklayan bir okyanusa, akılı da bu mükemmel okyanusun bir dalgıcı olarak nitelendirmişti. Akıl, varlığımız için çok mühim ve kıymetli bir unsurdur. Onu geliştirmek yetenek işidir. Aklimızı iyi işlerde de kötü işlerde de kullanabiliriz. Fakat her zaman doğruyu yanlıştan, güzeli çirkinden, iyiyi kötüden ayıran aklın, iyi işlere yönelmesi daha doğru olacaktır.

Akıl gavvâsa (dalgıç) benzetilmiştir. Aynı zamanda akıl kişileştirilmiştir.

28. Fehm kim seyyâh-ı şahrâ-yı diyâr-ı derkdür

Vâdî-yi idrâkini seyr etse ser-gerdân olur

fehmi: anlama, anlayış

diyâr: memleket, ülke

derk: anlama, kavrama

seyyâh: seyâhat eden, uzak ülkeleri gezip dolaşan kimse, gezgin

ser-gerdân: başı dönen, ne yapacağını bilmeyen, şaşırılmış, sersemlemiş bir durumda olan, şaşkın, perîşan

Anlayış anlama ülkesinin çölünün gezginidir. (Hz. Ali'nin) Anlayış vadisini seyredince başı döner.

İnsan bulunduğu ortamın kıymetini iyi bilmeli, buradaki cevheri araştırmalıdır. Bu cevher belki onun için verilmiş bir nimettir.

Fehm, seyyâha benzetilerek teşbih-i belîğ sanatı; seyyah, sahra, diyar, vadi tenasüp sanatı; derk-idrâk sözleriyle iştikâk sanatı yapılmıştır.

29. Devri anuñ âl u aşhâbından almaz rûzgâr

Devr anuñdur devr ilen her neçe kim devrân olur

devr: 1. dönme, bir şeyin etrâfını dolaşma. 2. dönüp dolaşma. 3. nakil, aktarma. 4. bir şeyi başkasına teslim etme

anuñ: yaşanmış şeylerden zihinde kalan, hâfızada yaşamaya devam eden her türlü iz, hâtıra.

ashâp: 1. sâhipler, mâlik ve mutasarrıf olanlar. 2. Peygamberimizi görmek ve sohbetine ermek şerefini kazanmış kimseler

âl: 1. âile. 2. evlât. 3. sülâle

devrân: dünyâ, felek, zaman, tâlih, kader; devir

rûzgâr: 1. zaman, devir. 2. dünyâ. 3. yel

Zaman onun (Ali) nin ailesi ve arkadaşlarının devrini geçirmez, devir, her ne zaman olursa olsun devir onun zamanıdır.

Zamanın geçmesi ile Ali'nin aile, evlat (soyundan) gelenlerin, onu sevenlerin zamanı geçmez. Zaman onların hükmünü, hükümdarlığını ellerinden almaz, her zaman onlar en önde Âli'dir. Hangi dönem olursa olsun zaman hep onların zamanıdır. Onların devri kapanmaz.

devr sözüyle tekrar sanatı; r harfiyle aliterasyon sanatı; devr-devrân sözcükleriyle noksan cinâs; devr-devri-devrân sözcükleriyle de iştikâk sanatı yapılmıştır.

30. Kaşr-ı vaşfınuñ binâsın kılsa mi'mâr-ı hîred

İzz ü câh ü devlet ü iqbâl çâr erkân olur

kasr: köşk, küçük saray, kâşâne

vasf: nitelendiren, vassfededen, öven

hîred: akıl

izz: 1. değer, kıymet. 2. yücelik, ululuk. 3. Güçlülük

câh: yüksek mevki, makam, rütbe

devlet ü iqbâl: ululuk, büyüklük ve iyi tâlih, mutluluk

çâr: dört

erkân: 1. esaslar, destekler; direkler, sütunlar. 2. reisler

Akıl mimarı onun özellik sarayını şeref, makam, baht, büyüklük gibi dört temel üzerine inşa eder.

Hz. Ali yücedir ve üstün vasıflara sahiptir. Onun vasıfları köşk gibi sağlamdır. Onun yanında olan makam sahibi olur ve talihi, bahtı açılır.

Kasr-ı vasf- mi'mâr-ı hîred sözüyle teşbih-i belîğ sanatı yapılmıştır.

31. Ol sipihr-i devlet ü iqbâlden yüz dönderür

Devlet ü iqbâl her kimden ki rû-gerdân olur

devlet ü iqbâl: ululuk, büyüklük ve iyi tâlih, mutluluk

sipihr: tâlih, baht, kader, felek

rû-gerdân: yüz çeviren, ilgi ve sevgi göstermeyen

Talih ve bahtın semasından kim yüz çevirirse baht ve talih de ondan yüz çevirir.

Sipih-r-i devlet ü ikbal kelimeleri ile teşbih sanatı yapılmıştır. Devlet ü ikbâl sözüyle tekrar sanatı yapılmıştır.

32. Var ümîdüm feyz-i luţfindan Fuzûlî kim müdâm

Tâ dilümde kuvvet-i nutk u tenümde cân olur

feyz-i luţf: güzel ihsan

nutk: 1. söz, lâkırdı; konuşma. 2. nutuk, söylev, bir kalabalığa karşı söylenen söz. 3. söyleyiş, söyleme kuvvet ve hassası

müdâm: 1. devamlı, sürekli. 2. devamlı olarak, ara vermeden, her zaman, dâima

Fuzûlî, dilimde söyleme kudreti ve tenimde canım olduğu müddetçe onun lütfunun feyzinden her zaman ümitliyim.

Fuzûlî, Hz. Ali'yi övdükçe onun keremiyle bedeninin sıhhat bulacağını, sözünün de kuvvet bulacağını ümit ediyor. Fuzûlî, dilimde söyleme kudreti ve tenimde canım olduğu müddetçe onun lütfunun feyzinden her zaman ümitliyim. Hz. Ali'yi övdükçe onun lütfunun feyzinden istifade edeceğini belirtiyor. Fuzûlî denilerek tecrid sanatı yapılmıştır

33. Dem uram evşâf-ı evlâd-ı Alîden nitekim

Medh-i evlâd-ı Alî müstevcib-i gufrân olur

dem urmak: bahsetmek, söz etmek, konu açmak

evşâf: nitelikler, vasıflar

müstevcib: 1. lâyıık. 2. icâbeden, gereken

evlâd-ı Alî: Hz. Ali'nin çocukları, ehl-i beyt

gufrân: affetme, merhamet etme

Nitekim Hz. Ali'nin evlatlarının özelliklerinden bahsettikçe, Hz. Ali'nin evlatlarının (Hz. Ali ve Fâtıma'nın çocuklarından Hasan'ın nesli şerif, Hüseyin'in nesli ise seyyid unvanlarıyla günümüze kadar devam etmiş ve çeşitli İslâm ülkelerine yayılmışlardır)bu meth ile merhamete layık olur.

Hz. Ali ve onun çocuklarından kim güzel bir şekilde bahsederse kişinin günahları af olur ve muradına erer. Hz. Ali ve çocuklarından muhabbetle bahsedilir ve sürekli olarak isimleri anılırsa insanların güzelliğine güzellik katılır.

B. Kasidenin Genel Değerlendirmesi

Kaside, "niyet etmek, yaklaşmak, kastetmek, yönelmek" manalarında "kasada" kökünden gelen Arapça bir kelimedir. Belli bir maksada yönelmeyi, bir maksada dayanılarak yapılan işi ifade eder. Edebiyat terimi olarak kaside, Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında kullanılan, belirli bir maksada yönelik olarak yazılan, ortak ve yaygın nazım şekillerinden biridir. Arap Edebiyatında doğmuş, Fars Edebiyatında bazı değişikliklere uğrayarak gelişmiş ve oradan Türk Edebiyatına geçmiştir (Keskin, 1994, 1). Şair kasidesini, sevdiği, takdir ettiği bir kişiyi övmek, sevmediği bir kişiyi yermek (Krenkovv, 1988, 388; İpekten, 1997, 38) veya bunların dışında belli bir konuyu işlemek maksadıyla yazar.

“Kasîde Der Medh-i Hazret-i Şâh-i Velâyet” başlıklı “Olur” redifli kasidenin bölümleri ise şöyledir:

B.1.Nesîb Bölümü:

Birinci ve yedinci beyit arasını kapsar, şair burada sevgiliye karşı aşkının sabrından bahseder, ona göre her şeyin başı sabırdır, sabırlı kişi zorluklara direnir ve hedefine ulaşmak için çaba gösterirse muradına ermiş olur. Şair burada mübalağa sanatını büyük bir ustalık ile kullanmıştır.

Birinci beyitte, zamanın adaletsizliği ve lütuflarından bahsedilir.

İkinci beyitte, insanın bir süre cefa çektikten sonra, zamanla bu cefasının sonucunda kıymetinin anlaşılacağından bahsedilir.

Üçüncü beyitte tohumun nasıl ki toprağın altında zahmetle büyüyüp geliştiğinden hareketle insanın da ancak zahmet çektikten sonra muradına ereceğinden bahsedilir.

Dördüncü beyitte, insan kahır sahibi olacaktır, eğer ki bu kahrı çekemezse amacına ulaşamaz, ancak kahır çekenlere derman vardır.

Beşinci beyitte, sıkıntıya ve kedere ancak Hz. Yûsuf gibi sabır gösterenler mutluluğa erişecektir.

Altıncı beyitte, insan Allah'ın kendisi için takdir ettiği kadere rıza gösterirse hiçbir çözüm onun için güç değildir, Allah'ın sırlarına ve eşyanın hakikatine vakıf olan arifler içinse her zorluk kolaylığa dönüşür.

Yedinci beyitte, insanlar arasında ayırım yapılması yanlıştır, her kişi bu dünya hayatında birdir, insanlar sadece takva yönünden birbirinden farklıdır, bunun haricinde insanları birbirinden ayıran kişiler kötü kişilerdir.

B.2.Girizgâh Bölümü:

Sekizinci ve dokuzuncu beyit arasını kapsar, şair burada medhiye bölümüne geçeceğini haber verir.

Sekizinci beyitte, Selmân-i Farîsî'nin Müslüman olduktan sonra, Hz. Ali ile uzun süre birlikte bulunduğunu anlatmış ve bu açıdan Hz. Ali sevgisini dile getirmiştir.

Dokuzuncu beyitte, doğruluk ve güzellik üzerinden ihsan kavramına değinmiştir.

B.3.Medhiye Bölümü:

Onuncu beyitten başlayarak otuz birinci beyte kadar devam eder. Şair burada Hz. Ali'nin övgüsünü çeşitli yönleriyle ortaya koyar.

On ve on birinci beyitte, Hz. Ali Şâh-ı Merdan ve Murtazâ olarak bilinir, Şâh-ı Merdan kim olursa ilk başta çok sıkıntı çeker; fakat sonunda dileğine kavuşur, aynı şekilde kim Murtazâ emrinde olursa tüm cihân ona baş eğer.

On ikinci beyitte doğruluktan bahsedilmiş ve doğru olan kimsenin ayağına demir bend dahi bağlansa yolundan şaşmayacağı dile getirilmiştir. Nasıl ki ok için ucundaki demir ondan ayrılmazsa doğru kişiden de iyilik, dürüstlük ayrılmaz.

On üçüncü beyitte, O ki (Hz. Ali), bir karıncaya baksa karınca Süleyman üstünde Sultan olur denilerek burada Hz. Ali'nin üstün meziyetlerinden bahsedilmiştir. Onun adaleti ve yönetiminin kuvvetinden bahsedilerek dönemin adaletine vurgu yapılmıştır.

On dördüncü beyitte, Hz. Ali'nin imamlığının dünya ve din işlerine yönelik olduğu vurgulanmıştır.

On beşinci beyitte, Hz. Ali'nin gücünden bahsedilmiştir, onun kahır dolu bir bakışının aslanı taş edeceği buna karşın taşların aslan olacağı anlatılmak istenmiştir.

On altıncı beyitte, Hz. Ali'nin yüzünün nurundan bahsedilmiştir, onun o nur yüzünden zerre miktarda ışık alan yıldız güneş olur.

On yedinci beyitte, Hz. Ali'nin ahlakından bahsedilmiştir, onun ahlakı ki dürüst insanı melek gibi yapar, melekler ise yüce Allah'ın mertebelerine mazhar olur.

On sekizinci beyitte, Hz. Ali'nin güzelliğinden bahsetmiş, onun güzelliğine nazar değebileceğinden bahsedilir, fakat iyi bir insanın nazar bakışından sakınacağına değinir.

On dokuzuncu beyitte, Hz. Ali'nin iyiliğinden bahsedilmiş, onun iyiliğine mazhar olunması gerektiği ve bu iyilik karşısında kişinin iyi birisi olması gerektiği vurgulanmıştır.

Yirminci beyitte, Hz. Âdem'in Hz. Ali'ye konuk olacağından bahsedilir.

Yirmi birinci beyitte, Nuh tufanı anlatılmış ve bir daha bu tufanın olmaması için Hz. Ali'nin Nûh'un gemisini koruduğu anlatılmıştır.

Yirmi ikinci beyitte, Hz. İbrahim'in İsmâil'i kurban etmek istemesi anlatılmıştır, İsmail'in ona kurban olacağı belirtilir.

Yirmi üçüncü beyitte, Hz. Dâvud'un güzel sesinden bahsedilir, onun istemesi ile bülbül gül bahçesine Davud sesli olur.

Yirmi dördüncü beyitte, Lokmân tıpta ilmi ve becerisi ile tanınan birisidir, övülen kişi için örnek olarak verilir, burada Hz. Ali'nin mezar toprağından alan kişinin Lokmân gibi şifa dağıtacağı söylenir.

Yirmi beşinci beyitte, Hz. Ali sevgisi, Fuzûlî'de oldukça fazladır, ona göre Hz. Ali'yi sevmeyen ona düşmanlık eden kişi her daim ibadet etse de kurtuluş yolunu bulamaz, fakat onu seven, ona iyi kalple yaklaşan günahkâr da olsa bağışlanacaktır.

Yirmi altıncı beyitte, şair, Hz. Ali sevgisini daha da derinleştirmiş ve Rıdvan cennet bahçesinin onu kıskandığını dile getirmiştir, Hz. Ali'nin gölgesinin düşeceği toprak cennete dönüşecektir.

Yirmi yedinci beyitte, ilim sonsuzdur o hakikatin incisini derinlerde saklar, akıl ise cevherdir, cevher olan akıl ilmi arayıp bulan bir dalgıç gibidir.

Yirmi sekizinci beyitte, gönül her daim aşğın etrafında dolanır, onun misk kokulu saçının etrafında döndükçe şaşkına döner.

Yirmi dokuzuncu beyitte, sahabelerden bahsedilmiş ve o döneme gidilirken doğruluğun önemi anlatılmıştır, sahabeler Hz. Muhammed'in en yakın dostları demektir, bu dönemin güzelliği ve önemi anlatılmıştır.

Otuzuncu beyitte, Hz. Ali sevgisi oldukça derinleşmiş ve onun vasıflarının köşk gibi sağlam olduğundan bahsedilmiştir, onun bu vasıflarını örnek alacak kişilerin yolunun hep açık olacağı söylenmiştir.

Otuz birinci beyitte, dünya hayatının geçiciliğinden, makam ve mevki uğruna yaşamının boşluğundan bahsedilmiş, insanın bu uğurda yoluna devam etmesi durumunda talihinin kapanacağından bahsedilmiştir.

B.4.Du'a Bölümü:

Otuz ikinci ve otuz üçüncü beyit ise du'a bölümüdür, şair burada kendisinin, Hz. Ali'ye hizmet edeceğinden bahseder, ayrıca ona göre Âl-i Muhammed'i metheden mağfirete erecektir.

Kaside içerisinde Fuzûlî, Hz. Ali'nin kişiliği üzerinde çokça durmuş ve ona olan sevgisi ve aşkını dilinden eksik etmemiştir, zira kişi sevdiği ile beraberdir ve sevdiğini en derin duygular ile anar. Bu kasidede de Fuzûlî Hakk'a varmanın yolunun Hz. Ali'den geçtiğini ve ona bağlılığın onun vasıflarına hâkim olmakla beraber, onun gölgesinde gidenlerin kurtuluşa ereceğinden bahseder.

SONUÇ

Fuzûlî, olur redifli kasidesinde Hz. Ali'ye olan sevgisini dile getirmiş, ona karşı olan duygularını ise içten bir üslupla anlatmıştır. Ona göre Allah'a varmanın yolu Hz. Ali'den geçer, çünkü Hz. Ali'ye bağlılık onun vasıflarına hâkim olmakla ilgilidir. Şair, Hz. Ali'nin gölgesinde gidenlerin kurtuluşa ereceğini belirtir ve kim onun gölgesinde giderse muradına erecektir.

Fuzûlî, kasidesinde Hz. Ali'nin meziyetlerinden bahsetmiş, ona olan sevgisini içinde yaşamıştır. Zira kişi sevdiği ile beraberdir ve sevdiğini ne kadar derin duygularla işlerse o kadar da ona bağlı sayılır. Fuzûlî, kasidede edebî sanatları oldukça yerinde kullanmış ve bu sanatlar ile duygularını dile getirmiştir.

Hz. Ali'nin yiğitliği, imamlığı, muhtaç olanın yanında yer aldığı bu dizelerde anlatılmış ve geçmişten örnekler verilerek bu beyitler desteklenmiştir. Fuzûlî, bu kaside bağlamında ona bağlılığını çok güçlü bir şekilde dile getirmiştir. Kendisi bağlı olduğu kadar

içinde bulunduğu halkın da bağlanmasını arzulamıştır. Ona göre Hz. Ali'nin yanında olan kişiler hem bu dünyada hem de ahiret hayatında muradına erecektir. Hz. Ali ona göre örnek alınacak önemli bir şahsiyettir. Fuzûlî, bu dizeleri yazarken onun hayatından feyiz almış ve kendisine örnek olarak görmüştür.

KAYNAKÇA

- Araslı, H. (1958). Leylâ ile Mecnûn, Bakü.
- Dilçin, C. (2013). Yeni Tarama Sözlüğü, TDK Yayınları, Ankara.
- Tevfik, E. (1329). Numûne-i Edebiyat-ı Osmâniyye, İstanbul.
- Gültekin, H. (2020). Metin Şerhi, Söylem Filoloji Dergisi, Aydın.
- İpekten, H. (1997). Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz, İstanbul.
- Karahan, A. (1995). Fuzûlî (Muhiti, Hayatı ve Şahsiyeti), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Keskin, A. G. (1994). Klasik Türk Edebiyatında Kasîde Nazım Şekli (XIII-XIV-XV. Asırlar), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Ankara.
- Kılınc, Dr. A. (2021). Fuzûlî Dîvânı, İstanbul.
- Köprülü, F. (1947). Fuzûlî, İslam Ansiklopedisi, C. 4, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- Krenkovv, E. (1988). "Kasîde", İslam Ansiklopedisi, C.VI, MEB Yayınları, İstanbul.
- Kuşoğlu, M. O. (2016). Sâdikî-i Kitâbdâr'ın Mecmâ'ü'l-Havâs Adlı Eseri, İstanbul.
- Mazıoğlu, H. (2009). "Fuzûlî'nin Doğum Tarihi Meselesi", Eski Türk Edebiyatı Makaleleri, TDK Yayınları, Ankara.
- Naci, M. (2009). Lügat-i Naci, TDK Yayınları, Ankara.
- Nazif, S. (1343). Fuzûlî, İstanbul.
- Onay, A.T. (2014). Eski Türk Edebiyatında Mazmûnlar, Kurgan Edebiyat, Ankara.
- Pakalın, M.Z. (1993). Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, MEB Yayınları, Ankara.
- Pala, İ. (2011). Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Kapı Yayınları, İstanbul.
- Parlatır, İ. (2017). Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Yargı Yayınevi, Ankara.
- Sami, Ş. (2015). Kamus-ı Türkî, TDK Yayınları, Ankara.
- Şentürk, A. A. (2016). Osmanlı Şiiri Kılavuzu, Osedam Yayınları, Ankara.
- Güleç, İ. (2022). Tahirü'l Mevlevi Edebiyat Lügatı, Kapı Yayınları, İstanbul.
- Tarlan, A. N. (1950). Fuzûlî, Fuzûlî'nin Farsça Divanı, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- Uludağ, S. (2005). Tasavvuf Terimleri Sözlüğü, Kabcacı Yayınları, İstanbul.
- Vefik, A. (2000). Lehçe-i Osmâni, (Haz. Recep Toparlı), TDK Yayınları, Ankara.
- Yurtbaşı, M. (1996). Örnekleriyle Deyimler Sözlüğü, İstanbul.
- Zavotçu, G. (2006). Divan Edebiyatı Kişiler- Kişilikler Sözlüğü, Aydın Kitabevi, İzmir.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Yazarların Katkı Oranı

1. yazar %100 oranında katkı sağlamıştır.

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek ve Teşekkür

Herhangi bir kurum veya kuruluş tarafından destek alınmamıştır.

Etik Komisyon Onayı

Etik kurul onayı gerektiren bir çalışma yoktur.